

[Axel Kristensen.]

produktivitetstigningen tillod, har der været en meget betydelig lønglidning, der nok, foruden at skade vor eksport har gjort megen skade med hensyn til byggeomkostningerne, hvor håndværksudgifterne har været nogenlunde konstante fra 1958 til nu, men hvor lønningerne i byggeriet fra 1958 til 1962 f. eks. i København er steget 56 pct. for faglærte og 54 pct. for ufaglærte, medens i samme tid lønningerne i de andre fag kun er steget 40 pct. og 39 pct.; lønglidningen i byggeriet har altså været 40 pct. større end på andre områder. Dette må betyde, at rationaliseringen af byggeriet har været og er stærk — og stærk nok til at bære disse store lønstigninger. . . .

Formanden: Forhandlingerne er så alvorlige, at det er nødvendigt, at der er den fornødne ro i salen; det gælder også sidegangen.

Axel Kristensen: . . . men det betyder også, at man ikke kan beherske lønglidningen inden for byggefagene ved at kontrollere m²-prisen, men direkte må kontrollere lønningerne, hvis man vil hindre lønglidningens virkninger.

Danmark ligger, fordi vi har en for ringe opsparring og kapital med den højeste rente i Europa. Vore boligproblemer er ikke blevet formindsket, idet forskellen mellem huslejerne i de gamle og de nye boliger ikke er blevet mindre, men forøget i de sidst forløbne år og vi således ikke er kommet nærmere det tidspunkt, hvor vi kan få en naturlig huslejedannelse. Det har været nødvendigt på grund af mangel på arbejdskraft at begrænse et stærkt påkrævet byggeri af boliger og uddannelsessteder som skoler og universiteter. Man tør roligt sige, at der faktisk ikke er kommet nogen løsning på vore alvorligste problemer gennem de sidste år, men at problemerne er blevet skærpet. Vi havde fra tiden 1950-1962 opsummeret et meget stærkt behov for udvikling af vor uddannelse, og den økonomiske udvikling har medført, at vi desværre har været nødt til at slå bremserne i også på dette meget vigtige område. De store løn- og prisstigninger har naturligvis formindsket vor konkurrenceevne over for udlandet.

Hvad er så årsagerne til, at de gode muligheder ikke er blevet udnyttet? Først vel nok det, at vi var for længe om at ophæve beskyttelsen, at vi alt for længe knyttede os til beskyttelsessystemet, der muliggjorde lønstigninger uden tilsvarende produktivitetstigning. Så sent som i 1957 prøvede mit parti blot at få accepteret, at 10 pct. af enhver vare frit skulle kunne indføres, for derved at få påbegyndt en afvikling, men folketinget afviste det. Selv om man nu har begrænset denne beskyttelse meget stærkt, klammer man sig stadig til den. For nylig fik vi frigivet import af en vis mængde snedkerarbejde til boligbyggeri, der kan købes væsentligt billigere i Sverige end i Danmark, men man opretholdt dog stadig et forbud mod import af døre og vinduer til byggeriet og bandt derved arbejdskraft, der var brug for andre steder, og fordyrede derigennem boligbyggeriet.

En væsentlig årsag til vore vanskeligheder må dog søges deri, at når man ved overenskomstforhandlingerne har givet større lønstigninger, end produktivitetstigningen berettigede til, må disse lønstigninger naturligvis dækkes af prisstigninger, dels fordi virksomhederne må have penge til den højere løn, dels fordi man igennem prisstigningerne genskaber balance mellem købeevne og varemængde i et nyt højere prisniveau; men dette er nødvendigt for at begrænse valutaforbruget. Når man så oprettholder en pristalsordning som den, vi har, hvorefter man giver lønstigning, fordi priserne er steget på grund af for store lønstigninger — jeg gentager: for store lønstigninger, lønstigninger, der er så høje, at erhvervslivet ikke kan bære dem uden prisstigninger; enhver lønstigning, der kan bæres af erhvervslivet til gavn for befolkningens levestandard, er rigtig, men ikke hvor den skal betales af prisstigninger — så oprettholder man på den måde en bølge af for stor, kunstig købeevne, løbende foran udviklingen, der med fuld beskæftigelse vil give et voldsomt pres på lønningerne og må fremkalde lønglidning. Da endvidere staten, fordi man havde gode tider, satte mere anlægsvirksomhed i gang, end der fandtes arbejdskraft til, gav det naturligvis også et pres på arbejdsmarkedet.

Finansieringen af alt det, der blev sat i gang uden det fornødne grundlag, blev